

економіки та управління. 2019. № 1 (17). С. 19-25.

4. Методологічні пояснення http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/rp/rp_met.htm

5. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.

Гомоляко Роман,

студент

Грабовецький О. І.,

старший викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

СУДОВА ПРАКТИКА ЯК ПОХІДНА ПРАВОВОЇ СІМ'Ї: СВІТОВІ ТА УКРАЇНСЬКІ АНАЛОГІЇ

Актуальність обраної проблеми обумовлюється сучасними процесами реформування судової системи України, що значно активізуються з прийняттям Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» від 08.04.2014 року № 1188-VII. Належний рівень наукової розробки теоретико-прикладних аспектів ролі судової практики в сучасній правотворчості має скласти доктринальну основу здійснення реформ в сфері судової системи та вдосконалення правотворчої діяльності і законодавства України. Окрім того, актуальність наукового аналізу теоретико-прикладних аспектів ролі судової практики в правотворчості України обумовлюється станом ефективності правового регулювання, що потребує вдосконалення, в тому числі і шляхом їх синхронізації та посилення взаємозв'язку між правотворчістю та судовою практикою [1].

Щоб визначитися з видом і особливостями судової практики в Україні, розглянемо найбільші правові сім'ї: англо-американську та романо-германську.

Англо-американська цивільно-правова система (система загального права) розвинулася з англійського права, що почало формуватися в Англії після її завоювання нормандцями, у переважній більшості в результаті діяльності королівських судів. Основним джерелом права є судовий прецедент. Вищі судові інстанції таким чином здійснюють нормотворення. Проте, окрім цього, діяльність

судів має значний вплив і на дію законодавства. Так, хоча суди не можуть доповнювати статут, але саме вони застосовують статут в кожній конкретній ситуації і тлумачать статут відповідно до тих правил і презумпцій, які вони самі розробили. При тлумаченні судами законів, суди не можуть змінювати зміст норм закону. Але судді англо-американської правової сім'ї часто звертаються до прецедентів тлумачення, для з'ясування змісту закону, що може призвести до виникнення суттєвої різниці між реальним змістом закону і змістом, який вкладають у нього суди. Таким чином, в англо-американській правовій системі судова практика виходить за межі конкретизації й деталізації загальних положень, понять і термінів законодавства. Вона може конкретизувати і деталізувати зміст приписів загального характеру. Загальні особливості англо-американської правової системи вирізняють її серед інших і, перш за все, що відрізняє її від континентальної правової системи: 1) казуїстичність і архаїчність, яка пояснюється тим, що основним джерелом права є судовий прецедент; 2) відсутній поділ права на приватне і публічне, замість якого (але не аналогічно якому) все-таки існує певна диференціація на загальне право і право справедливості; 3) пріоритет процедури і процесуального права перед матеріальним правом; 4) залежна роль закону від прецедентного права; 5) незначна кодифікація галузей права [2].

Англо-американський тип правових систем поширений у Англії, Ірландії, США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, деякою мірою - колишніх колонія Британської імперії та ін .

Романо-германська правова сім'я сформувалася на основі римського права і римської юриспруденції. Суттєву роль у розвитку цієї правової сім'ї зіграли Кодифікація Юстиніана (VI ст.), Процес рецепції римського права (в Середні століття й у Новий час), юридичні концепції та доктрини, що розроблялися в XII-XVI ст. в різних європейських університетах (Болонському, Падуанському, Паризькому та ін.). раціоналістичні вчення про природне право XVII-XVIII ст. Помітний вплив на ідеї та концепції романо-германської правової сім'ї надали

французька Декларація прав людини і громадянина 1789 р та інші правові акти післяреволюційної Франції, особливо нові кодекси.

Особливостями романо-германської правової сім'ї можна назвати наступні моменти:

1) Норма права тут виступає як досить загального правила. Норма вдачі очищена від казуїстичних деталей. Загальний характер норми дозволяє охопити регулюванням велике коло суспільних відносин, значною мірою уникнути прогалин.

2) Основним джерелом права є нормативні акти. Провідне місце серед них займають закони як акти, прийняті вищим законодавчим органом і мають верховенство над іншими актами. Серед законів вищою юридичною силою володіють конституції. Як джерело права тут виступають і нормативні договори, а також в обмеженому обсязі – правові звичаї.

3) Структура права, починаючи з традицій римського права, характеризується розподілом права на приватне і публічне, а також на галузі та окремі інститути. Багато інститутів права (насамперед приватного), а також юридична техніка, термінологія, тлумачення засновані на традиціях права Стародавнього Риму.

4) Важливе значення надається кодифікації. Основні законодавчі акти виступають у вигляді кодексів по окремих галузях права.

5) Суди позбавлені права на правотворчість. Їх завдання - дозволяти конкретні юридичні справи на основі закону. Суди мають право тлумачити закони. На основі тлумачення і рішень судів складається певна практика. Видаються збірники, довідники судової практики [3].

Романо-германський тип правових систем поширений таких країнах як Італія, Франція, Іспанія, Португалія, Німеччина, Австрія, Швейцарія та ін .

Україна належить до романо-германської правової сім'ї. Одним з дискусійних питань щодо судової практики є визначення її правового статусу, як окремого джерела права.

Попри традиційні для радянської науки повне заперечення судової практики як джерела права чи твердження, що судова практика може бути джерелом права хіба що в тій частині, в якій вона зображена в роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду, сучасна правова доктрина змінюється в цьому питанні.

Фактично, поступово судова практика визнається джерелом права в повному обсязі (рішення Конституційного Суду України, Верховного Суду України, інших судових інстанцій у конкретних справах). Це показує реальне місце результатів суддівської діяльності серед джерел права.

Відповідна роль судової практики поступово визнається, оскільки закони та інші нормативно — правові акти регулюють суспільні відносини в узагальненій, абстрактній формі. Застосовуючи закон, суд часто не знаходить правової норми для вирішення даної справи. Тому судам потрібно так витлумачити подібну чинну норму, щоб поширити її на даний випадок і покласти в основу свого рішення, це тлумачення застосовується в практиці іншими судами, отримуючи обов'язкову силу і стаючи судовим прецедентом [4].

Список використаних джерел

1. Росік Т. В. Функціональне призначення судової практики: світоглядно правовий вимір / Т. В. Росік // Альманах права. – 2014. – Вип. 5. – С. 323-328.
2. Теорія держави і права: Навчальний посібник для студентів вузів / С. І. Селецький. - К.: Центр Учбової Літератури, 2012. - 245 с.
3. Теорія держави і права курс лекцій/ В. Н. Протасов; 2009.
4. Функції судової практики на сучасному етапі розвитку цивільного права України [Текст] / Андрій Дришлюк // Юридична Україна. — 2012. — N 5. — С. 39-43. — Бібліогр. : с. 41-43